

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Факультет економіки та управління
Кафедра фінансів

СИЛАБУС
вибіркового освітнього компонента

БЮДЖЕТУВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ

підготовки бакалавра (на базі молодшого спеціаліста)
галузі знань 07 Управління та адміністрування
спеціальності 072 Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок
освітньо-професійної програми Фінанси і кредит

Силабус вибіркового освітнього компонента «БЮДЖЕТУВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ» підготовки бакалавра (на базі молодшого спеціаліста), галузі знань 07 Управління та адміністрування, спеціальності 072 Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок, за освітньо-професійною програмою Фінанси і кредит.

Розробник: Тоцька О. Л., професор кафедри фінансів, доктор економічних наук, доцент

Погоджено

Гарант освітньо-професійної програми: _____ Наталія ПРОЦЬ

Силабус освітнього компонента затверджено на засіданні кафедри фінансів

протокол № 6 від 13 січня 2023 р.

Завідувачка кафедри: _____ Олена СТАЩУК

I. ОПИС ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна програма, освітній рівень	Характеристика освітнього компонента
Денна / заочна форма навчання	07 Управління та адміністрування, 072 Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок, Фінанси і кредит, перший (бакалаврський, на базі молодшого спеціаліста)	Вибірковий
Кількість годин / кредитів <u>150 / 5</u>		Рік навчання <u>2</u>
		Семестр <u>4-ий</u>
		Лекції Денна <u>26</u> год. Заочна <u>6</u> год.
		Практичні (семінарські) Денна <u>28</u> год. Заочна <u>8</u> год. Лабораторні <u>0</u> год. Індивідуальні <u>0</u> год.
		Самостійна робота Денна <u>86</u> год. Заочна <u>118</u> год.
		Консультації Денна <u>10</u> год. Заочна <u>18</u> год.
ІНДЗ: <u>немає</u>		Форма контролю: <u>залік</u>
Мова навчання	<u>українська</u>	

II. ІНФОРМАЦІЯ ПРО ВИКЛАДАЧА

ППП: ТОЦЬКА ОЛЕСЯ ЛЕОНТІВНА

Науковий ступінь: доктор економічних наук

Вчене звання: доцент

Посада: професор кафедри фінансів

E-mail: Totska.Olesia@vnu.edu.ua

Електронний розклад: <http://94.130.69.82/cgi-bin/timetable.cgi?n=700>

III. ОПИС ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

1. Анотація освітнього компонента. Освітній компонент «Бюджетування діяльності суб'єктів господарювання» належить до переліку вибірових підготовки бакалавра (на базі молодшого спеціаліста) за освітньо-професійною програмою Фінанси і кредит і спрямований на формування у здобувачів освіти системи компетентностей щодо бюджетування діяльності суб'єктів господарювання.

2. Пререквізити. Вивчення освітнього компонента базується на знаннях з освітніх компонентів «Фінанси суб'єктів господарювання», «Фінансово-економічний аналіз».

Постреквізити. Знання з освітнього компонента можуть бути використані під час складання державного комплексного іспиту з фахових дисциплін.

3. Мета і завдання освітнього компонента. Мета освітнього компонента – формування у здобувачів освіти системи компетентностей щодо теоретико-методологічних основ бюджетування діяльності суб'єктів господарювання для застосування в подальшій професійній діяльності.

Основними завданнями освітнього компонента «Бюджетування діяльності суб'єктів господарювання» є ознайомити здобувачів освіти з організацією бюджетного процесу на підприємствах; виробити поглиблені практичні навички створення різних видів бюджетів підприємства.

4. Результати навчання (компетентності).

Компетентності, яких здобувач освіти набуде в результаті вивчення освітнього компонента:

Інтегральна компетентність (ІНТ)

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми в ході професійної діяльності у галузі фінансів, банківської справи та страхування або у процесі навчання, що передбачає застосування окремих методів і положень фінансової науки та характеризується невизначеністю умов і необхідністю врахування комплексу вимог здійснення професійної та навчальної діяльності.

Загальні компетентності (ЗК)

ЗК3. Здатність планувати та управляти часом.

ЗК8. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

Спеціальні (фахові) компетентності (СК)

СК7. Здатність складати та аналізувати фінансову звітність.

СК11. Здатність підтримувати належний рівень знань та постійно підвищувати свою професійну підготовку.

Програмні результати

ПР9. Формувати і аналізувати фінансову звітність та правильно інтерпретувати отриману інформацію.

ПР10. Ідентифікувати джерела та розуміти методологію визначення і методи отримання економічних даних, збирати та аналізувати необхідну фінансову інформацію, розраховувати показники, що характеризують стан фінансових систем.

5. Структура освітнього компонента.

Денна форма навчання

Назви тем	Усього	Лек.	Практ.	Сам. роб.	Конс.	*Форма контролю / Бали
Тема 1. Сутність і значення фінансового планування та прогнозування у фінансовому управлінні підприємств	14	3	2	8	1	ТР, Т 9 балів
Тема 2. Теоретичні й організаційні основи бюджетування в системі фінансово-економічної безпеки підприємства	16	3	4	8	1	ТР, Т 9 балів
Тема 3. Загальна характеристика бюджетного методу управління підприємством	14	3	2	8	1	ТР, Т 9 балів
Тема 4. Сутність і значення операційного бюджетування в системі управління фінансово-економічною безпекою	16	3	4	8	1	ТР, Т 9 балів
Тема 5. Технологія складання фінансового бюджету підприємства	13	2	2	8	1	ТР, Т 9 балів
Тема 6. Аналіз та оцінка виконання бюджетів у системі управління фінансово-економічною безпекою	15	2	4	8	1	ТР, Т 9 балів
Тема 7. Оцінка ризиків при складанні бюджетів у системі управління фінансово-економічною безпекою на підприємстві	13	2	2	8	1	ТР, Т 9 балів
Тема 8. Управлінські рішення при бюджетуванні в системі управління фінансово-економічною безпекою	13	2	2	8	1	ТР, Т 9 балів
Тема 9. Бюджетна піраміда. Структуризація підприємства для цілей бюджетування	13	2	2	8	1	ТР, Т 9 балів
Тема 10. Організація бюджетного процесу на підприємствах	11,5	2	2	7	0,5	ТР, Т 9 балів
Тема 11. Автоматизація процесу бюджетування на підприємстві	11,5	2	2	7	0,5	ТР, Т 9 балів
Конспект						1 бал
Всього годин / Балів	150	26	28	86	10	100

Методи контролю*: ДС – дискусія, ДБ – дебати, Т – тести, ТР – тренінг, РЗ/К – розв’язування задач/кейсів, ІНДЗ/ІРС – індивідуальне завдання/індивідуальна робота здобувача освіти, РМГ – робота в малих групах, МКР/КР – модульна контрольна робота/контрольна робота, Р – реферат, а також аналітична записка, аналітичне есе, аналіз твору тощо.

Заочна форма навчання

Назви тем	Усього	Лек.	Практ.	Сам. роб.	Конс.	*Форма контролю / Бали
Тема 1. Сутність і значення фінансового планування та прогнозування у фінансовому управлінні підприємств	15	1	1	11	2	ТР, Т 9 балів
Тема 2. Теоретичні й організаційні основи бюджетування в системі фінансово-економічної безпеки підприємства	14,5	0,5	1	11	2	ТР, Т 9 балів
Тема 3. Загальна характеристика бюджетного методу управління підприємством	14,5	0,5	1	11	2	ТР, Т 9 балів
Тема 4. Сутність і значення операційного бюджетування в системі управління фінансово-економічною безпекою	14,5	0,5	1	11	2	ТР, Т 9 балів
Тема 5. Технологія складання фінансового бюджету підприємства	14,5	0,5	1	11	2	ТР, Т 9 балів
Тема 6. Аналіз та оцінка виконання бюджетів у системі управління фінансово-економічною безпекою	14	0,5	0,5	11	2	ТР, Т 9 балів
Тема 7. Оцінка ризиків при складанні бюджетів у системі управління фінансово-економічною безпекою на підприємстві	14	0,5	0,5	11	2	ТР, Т 9 балів
Тема 8. Управлінські рішення при бюджетуванні в системі управління фінансово-економічною безпекою	13	0,5	0,5	11	1	ТР, Т 9 балів
Тема 9. Бюджетна піраміда. Структуризація підприємства для цілей бюджетування	12	0,5	0,5	10	1	ТР, Т 9 балів
Тема 10. Організація бюджетного процесу на підприємствах	12	0,5	0,5	10	1	ТР, Т 9 балів
Тема 11. Автоматизація процесу бюджетування на підприємстві	12	0,5	0,5	10	1	ТР, Т 9 балів
Конспект						1 бал
Всього годин / Балів	150	6	8	118	18	100

Методи контролю*: ДС – дискусія, ДБ – дебати, Т – тести, ТР – тренінг, РЗ/К – розв’язування задач/кейсів, ІНДЗ/ІРС – індивідуальне завдання/індивідуальна робота здобувача освіти, РМГ – робота в малих групах, МКР/КР – модульна контрольна робота/ контрольна робота, Р – реферат, а також аналітична записка, аналітичне есе, аналіз твору тощо.

6. Завдання для самостійного опрацювання.

Самостійна робота полягає в пошуку даних для практичних занять і підготовці до тестування за питаннями, підготовленими викладачем на основі лекційного матеріалу.

ІV. ПОЛІТИКА ОЦІНЮВАННЯ

Політика викладача щодо здобувача освіти. Відвідування занять є обов’язковим компонентом оцінювання. Здобувачі освіти зобов’язані заздалегідь повідомляти викладача про відсутність на занятті. Через об’єктивні причини (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись в он-лайн формі з використанням програми Zoom за погодженням із викладачем. Недопустиме

користування мобільним телефоном, планшетом чи іншими мобільними пристроями під час заняття в цілях, не пов'язаних із навчанням.

Політика щодо академічної доброчесності. Виконані завдання здобувачів освіти мають бути їх оригінальними роботами. Копіювання, списування, втручання в роботу інших осіб є прикладами можливої академічної недоброчесності. Виявлення ознак академічної недоброчесності в роботі здобувача освіти є підставою для її незарахування, незалежно від масштабів плагіату чи обману.

Політика щодо дедлайнів і перескладання. Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (-1 бал за кожену роботу).

Зарахування результатів, отриманих у формальній, неформальній та/або інформальній освіті. Результати навчання, отримані у формальній, неформальній та/або інформальній освіті, які за тематикою, обсягом вивчення та змістом відповідають як освітньому компоненту в цілому, так і його окремому розділу, темі (темам), зараховуються за наявності відповідного документу (сертифікат, свідоцтво, посилання тощо), що визначає тематику, обсяги та перелік результатів навчання. Положення про визнання результатів навчання: https://ed.vnu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/08/2022_Визнання_резул_татів_ВНУ_ім._Л.У._ред.pdf. Для зарахування визнаються сертифікати, отримані на платформі відкритих онлайн-курсів Prometheus або інших ресурсах.

V. ПІДСУМКОВИЙ КОНТРОЛЬ

Підсумкова оцінка за вивчення освітнього компонента розраховується таким чином:

Види оцінювання	% від остаточної оцінки
Виконання завдань на практичних заняттях	77
Тестування на практичних заняттях	22
Конспект	1
Залік (теми 1–11) – тестування	100
Форма контролю	залік

Залік полягає в оцінці засвоєння здобувачем освіти навчального матеріалу з певного компонента (дисципліни) на підставі результатів виконання всіх видів запланованої навчальної роботи протягом семестру: аудиторної роботи під час лекційних, практичних занять, самостійної роботи.

Залік викладач виставляє за результатами поточної роботи за умови, що здобувач освіти виконав ті види навчальної роботи, які визначено силабусом (програмою) освітнього компонента. У випадку, якщо здобувач освіти не відвідував окремі аудиторні заняття (з поважних причин), на консультаціях він має право відпрацювати пропущені заняття та добрати ту кількість балів, яку було визначено на пропущені теми. У дату складання заліку викладач записує у відомість суму поточних балів, які здобувач освіти набрав під час поточної роботи (шкала від 0 до 100 балів).

У випадку, якщо здобувач освіти протягом поточної роботи набрав менше як 60 балів, він складає залік під час ліквідації академічної заборгованості. У цьому

випадку бали, набрані під час поточного оцінювання анулюються. Максимальна кількість балів на залік під час ліквідації академічної заборгованості, як правило, 100.

Залікова оцінка визначається за результатами тестування.

Питання на залік

1. Сутність і завдання фінансового планування.
2. Принципи та методи фінансового планування.
3. Етапи фінансового планування.
4. Характеристика елементів і видів фінансового планування.
5. Сутність, завдання й особливості бюджетування.
6. Принципи та функції бюджетування.
7. Етапи бюджетування.
8. Способи бюджетування.
9. Система бюджетів на підприємстві та їх взаємозв'язок.
10. Основні етапи формування зведеного (основного) бюджету підприємства.
11. Організація й управління бюджетним процесом на підприємстві.
12. Сутність і структура консолідованого операційного бюджету.
13. Складання бюджету продажів і бюджету виробництва.
14. Складання бюджету витрат, що формує собівартість продукції.
15. Особливості формування бюджетів запасів готової продукції та витрат на збут і управління.
16. Планування прибутку від операційної діяльності.
17. Взаємозв'язок фінансових звітів підприємства й операційної, інвестиційної та фінансової діяльності.
18. Бюджет як інструмент управління грошовими потоками.
19. Бюджет капіталовкладень.
20. Формування прогнозного балансу підприємства.
21. Формування, затвердження і виконання фінансового плану та бюджету підприємства.
22. Сутність і характеристика бюджетного контролю.
23. Загальна схема оцінки виконання бюджету.
24. Методика оцінки виконання бюджетів на основі аналізу відхилень.
25. Характеристика та класифікація ризиків.
26. Методи оцінки ризиків.
27. Управління ризиками при складанні бюджетів підприємства.
28. Мета, завдання, зміст експертної діагностики фінансово-господарської діяльності підприємства.
29. Методи стратегічної діагностики при бюджетуванні.
30. Методи оперативної діагностики при бюджетуванні.
31. Характеристика бюджетної піраміди підприємства.
32. Особливості формування фінансової структури підприємства.
33. Системні взаємозв'язки в бюджетуванні в аспекті функціональної структуризації.
34. Організаційне забезпечення процесу бюджетування, призначення та зміст документів, що його регламентують.

35. Основні принципи автоматизації системи бюджетування на підприємстві.
36. Програмні продукти автоматизації бюджетування.

VI. ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ

Оцінка в балах	Лінгвістична оцінка
90–100	Зараховано
82–89	
75–81	
67–74	
60–66	
1–59	Незараховано (необхідне перекладання)

VII. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА ТА ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСИ

Основна

1. Конспект лекцій з дисципліни «Бюджетування діяльності суб'єктів господарювання» спеціальності 8.1801014 «Управління фінансово-економічною безпекою» для студентів денної форми навчання / Ж. С. Шило. Рівне: НУВГП, 2014. 61 с. URL: <http://er3.nuwm.edu.ua/623/1/06-03-102.pdf>.

2. Основи бюджетування: навч.-метод. посіб. для сам. вивч. дисципл. / за заг. ред. Л. П. Батенко. Київ: КНЕУ, 2010. 208 с. URL: <https://kneu.edu.ua>.

3. Слав'юк Р. А., Тоцька О. Л. Формування у студентів економічного профілю компетентностей щодо бюджетування діяльності підприємств. *Реформа освіти в Україні. Інформаційно-аналітичне забезпечення*: зб. тез доповідей III Міжнар. наук.-практ. конф. (наук. електрон. вид.), 28 жовт. 2021 р. Київ: ДНУ «Інститут освітньої аналітики», 2021. С. 241–243. URL: <https://evnuir.vnu.edu.ua/handle/123456789/19981>.

4. Тоцька О. Л. Бюджетування діяльності підприємств [Електронний ресурс] : [електрон. дистанц. курс для студентів] / Волин. нац. ун-т ім. Лесі Українки, Ф-т економіки та управління. – Електрон. дані. – [Луцьк] : ВНУ ім. Лесі Українки, 2022. – Режим доступу: авторизований. – Назва з екрана. – Дистанц. курс в навч. середовищі LMS MOODLE.

5. Тоцька О. Л. Бюджетування діяльності підприємств [Електронне видання]: метод. вказівки до практ. занять. Луцьк: Волинський національний університет імені Лесі Українки, 2022. 44 с.

Додаткова

6. Тоцька О. Л. Використання шаблонів Microsoft Office для формування бюджетів домогосподарств і компаній. *Розвиток ринку фінансових послуг в умовах становлення цифрової економіки*: кол. монографія / за заг. ред. д-ра екон. наук, проф. М. В. Дубини. Чернігів: НУ «Чернігівська політехніка», 2022. С. 249–266.

7. Тоцька О. Особливості формування бюджету компанії за допомогою шаблону Microsoft Office. *Socially competent management of corporations in a behavioral conditions economics*: collection of scientific papers / resp. ed. Konstantin Pavlov, Elena Pavlova, Ludmila Shostak, Tatiana Bukoros, Josef Zyatko. November 24-25, 2021. Chapter I. Podhájska: European institute of further education, 2021. P. 190–191.

8. Тоцька О. Л. Формування бюджету проекту фінансово-економічної грамотності за допомогою програми Microsoft Excel. *Новітні технології сучасного суспільства (НТСС-2021)*: II Міжнар. наук.-практ. конф.: тези доп., 17 груд. 2021 р.: у 2 ч. Чернігів: НУ «Чернігівська політехніка», 2021. Ч. II. С. 162.

9. Clawson S. Enterprise Budgeting. URL: https://kerrcenter.com/wp-content/uploads/2014/06/enterprise_budgeting.pdf.

10. Totska O. Forming project budget for financial and economic literacy for children of preschool and primary school age using Microsoft Office Project. *Educational Analytics of Ukraine [Освітня аналітика України]*. 2022. № 1 (17). С. 19–29.

Інтернет-ресурси

11. Інституційний репозитарій Волинського національного університету імені Лесі Українки: вебсайт. URL: <https://evnuir.vnu.edu.ua/>.

12. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського: вебсайт. URL: <http://www.irbis-nbuv.gov.ua>.